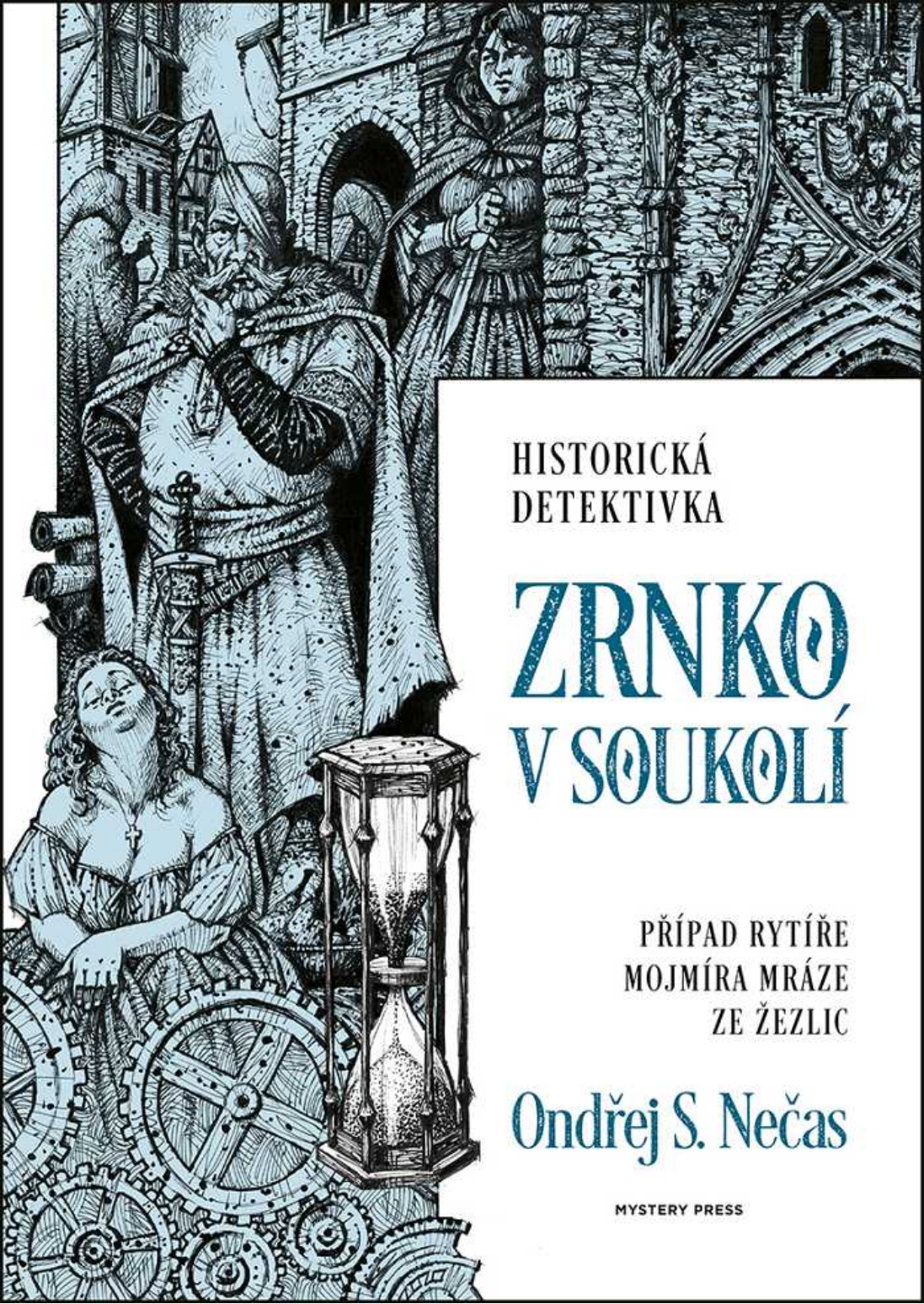

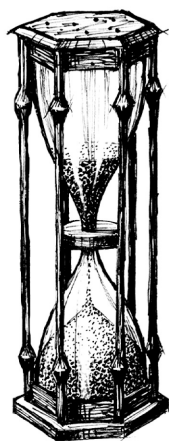
HISTORICKÁ
DETEKTIVKA

ZRNKO V SOUKOLÍ

PŘÍPAD RYTÍŘE
MOJMÍRA MRÁZE
ZE ŽEZLIC

Ondřej S. Nečas

MYSTERY PRESS

ZRNKO V SOUKOLÍ

PŘÍPAD RYTÍŘE
MOJMÍRA MRÁZE ZE ŽEZLIC

Ondřej S. Nečas

MYSTERY PRESS

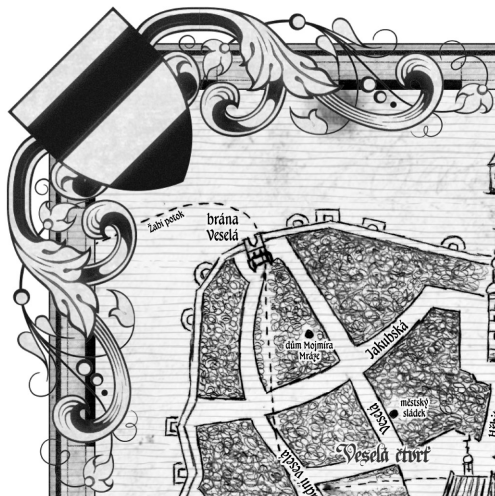
2020

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

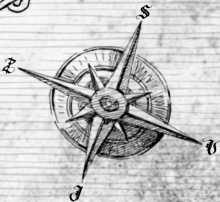
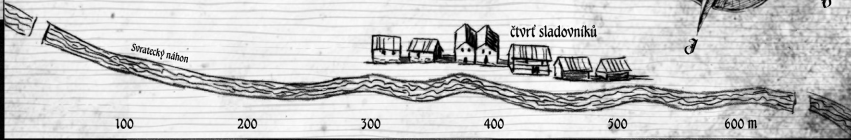
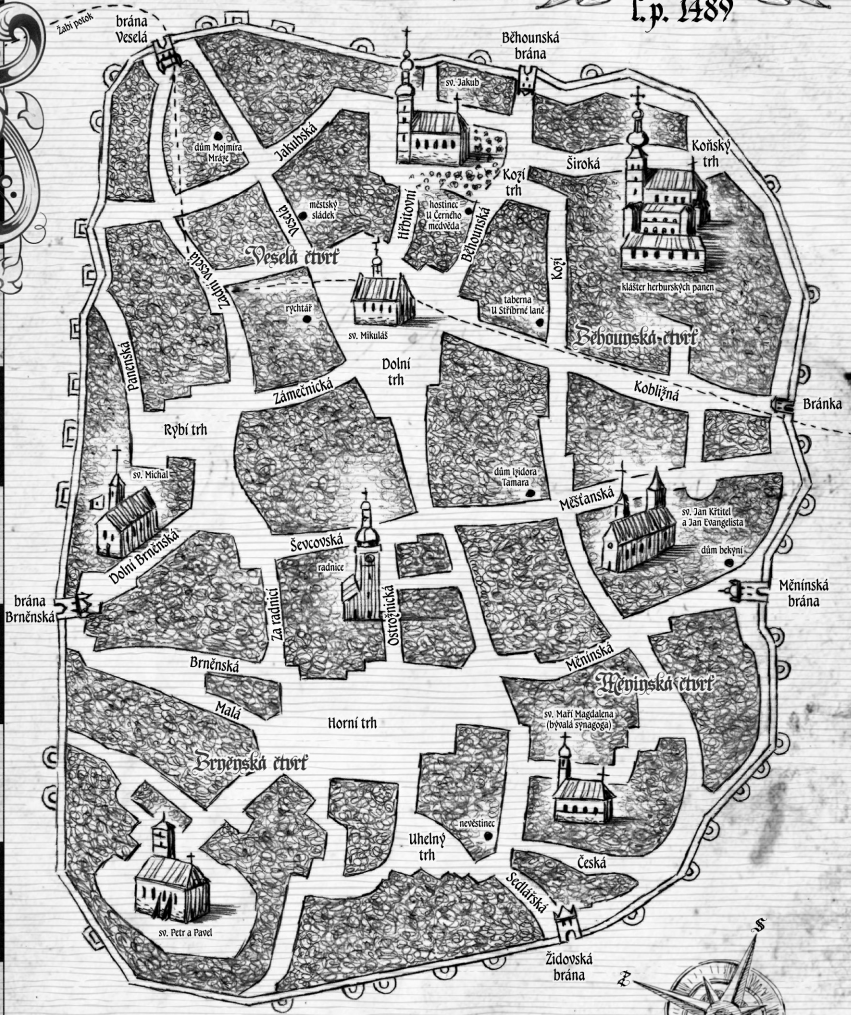
Copyright © Ondřej S. Nečas, 2020
Cover Image & Map © Lubomír Kupčák, 2020
Cover Art & Map © Lukáš Tuma, 2020
Czech Edition © Mystery Press, Praha 2020

ISBN 978-80-7588-230-1 (pdf)

Brno

L. p. 1489

KAPITOLA

PRVNÍ

„Žijeme proto, abychom sloužili.“

Slova se rozléhala pod kamennou klenbou a temnota tam nahoře jako by si s nimi pohrávala a nenechala je utichnout. Pouta svírala útlé dětské paže a rozdírала kůži do masa.

„Sloužíme Bohu, svému pánu, své rodině, svým vlastním potřebám, svým ideálům o tom, jaký by svět měl být, až v něm nebudeme. Chceme, aby naše činy měly účel, laská nás pomýšlení, že budeme pochváleni, trpíme, když naše snažení nemá smysl. Můžeme zničit sami sebe a je to v pořádku, jen když to posloužilo řádu. Touha sloužit je druhá nejsilnější moc, která nás pohání a která řídí naše životy od matčina lůna až do posledního vydechnutí. Díky ní se zvedáme z prachu, usmíváme se na své bližní, rodíme děti, klaníme se nádheře kdejaké sochy světce, smyšleným příběhům, snům o velikosti a dokonalosti božího plánu, který jednou vyvrcholí a všechna kolečka do sebe zapadnou a my budeme jeho součástkami, báječně fungujícími v souladu s naším účelem až do skonání světa.“

Postavu velmistra osvětlovala jen záře ohně, který hořel hluboko uvnitř železného válce. Ten byl rozpálený a vzduch se plnil pachem horkého kovu, tak podobným vůni čerstvé krve. Spousta drobných otvorů propouštěla světlo do všech stran

a jeho střípky se jako světlušky mihotaly na stěnách, závěsech a nahé kůži.

Dotýkal se ženských lýtek lesknoucích se potem a jejich chvějící se maso plnilo jeho dlaně, hnětl je jako hlinu stvoření a dával mu tvar. Hleděl do tajemných zakázaných končin, kde se v základní bažinaté matérii formuje počátek lidské vůle, smyslu a těla, pocítil skutečnou moc stvořitele, prapůvodní poslání, které v něm rostlo a sílilo.

„Dokonalost je skryta v přesnosti, v schopnosti neodchýlit se ani nepatrně od správného plnění úkolu, který se od nás očekává. Být jako...“ oči se mu zamlžily obdivem a touhou, přejely po tmavé mase dřeva, táhel a kožených řemenů, soukolí pohybujícího se tu rychle, tu zvolna, hnaného silou kamenných závaží a padající vody, po změti cvakajících zubů a ševelících úst, prstů hmatajících kdesi hluboko v temných útrobách, „... jako stroj.“

Dřevo zaskřípalo odmítavým tónem, když jeden ze služebníků přistoupil příliš blízko a neopatrným (či snad záměrným?) pohybem uvolnil strážný spár, napjatá pružina mávla dřevěnou paží a dűtky šlehly nešťastníka přes nahá záda.

„Teď ne!“ křikl velmistr, ale místo hněvu pocítil oheň vzrušení.

„Nemám vlastní vůli,“ drmolil vyzábělý muž pod koženou maskou jezevce, jež byla jeho jediným oděvem. Bledé nahrbené tělo se kroutilo, připomínalo červa pod odtrženou kůrou. „Chci sloužit!“

Další rána jej srazila na zem, kde zůstal ležet a skučel jako zvíře.

Stroj se uklidnil. Jedno kolo dokončilo obrátku až k zářezu, do něž vklouzla západka, a než ji pružina kyvadla vrátila zpátky, posunula desku s bodci o stupínek níž. Hroty se zaryly hlouběji do bílého těla sevřeného v řemenech.

„Nic jsi nepochopil,“ šeptal velmistr. „Přání sloužit je aktem nejvyšší vůle, dává nám podíl na výsledku působení sil, které nás tisíckrát přesahují.“

Ta obří kovová a dřevěná věc otevřela oči a pohlédla na něj. Měla ženskou tvář vystupující ze stínu mechanických útrob. Cvakání ozubených převodů a natažených pružin znělo jako tichý zpěv.

„Pověz mi,“ promluvila, „je-li poslušnost služebníka druhou nejsilnější mocí, která je ta první?“

Je něco děsivějšího na světě než fakt, že žena je obdařena vědomím?

Jak může být tělo ukrývající takovou moc, sílu božské sliny, z níž se rodí život – kolébka, nádoba, křivule magických pochodů, tajemnějších než všechna alchymie světa –, jak může být zároveň vnímající bytostí? Není to všechno jen dábelický klam?

„Co je tou silou?“ opakovala s dychtivostí v očích a zatím jí po bílých křivkách ramen stékala krev z jejího druhého těla, toho, které se zmítalo v agonii sevřené řemeny a šrouby.

„Uhádneš to?“ zeptal se.

„Jistěže. Je to rozkoš, mám pravdu?“

Muž s jezevčí hlavou se opatrně vyhnul další ráně a osahal si ústa. Bolest jej nedokázala rozvášnit, bylo to příliš rychlé, příliš nedočkavé. Odvalil se opatrně zpátky a vzal si pohár s vínem. Musí v sobě najít trpělivost.

Královna jižního větru v masce hranostaje se k němu zezadu přivinula a cítil, jak mu její ústa skrytá za koženou tlamičkou zvířete sají krev z rozšviháných zad.

„Rozkoš. Smyslnost. Extáze. Zbavuje nás rozumových tužeb, ale nezbavuje nás rozumu, stále dokážeme nalézat cestu k naplnění touhy, ale neohlížíme se na smysl. Svět se stává přímočarým a my jsme na okamžik zcela svobodní.“

Stroj znovu cvakl a závaží se spustilo o další stupeň níž.

„Ona zemře, že ano?“ vyslovila tiše Paní severu.

„To záleží jen na tobě.“

„Když budu chtít?“ Oči jí hrály dychtivostí.

„Nesnaž se rozumět svým tužbám, prostě udělej, co ti velí vášeň. Protože jinak...“ chytil ji za vlasy a přitáhl si její hadí oči

blíž ke své tváři. „Jinak to budu já, kdo ti vnutí svoji vůli a ty nebudeš ničím než mým nástrojem.“

„Tomu nevěřím,“ ozval se vládce východního větru. Z úst mu přitom vyšpláchno víno a potřísnilo čumák jezevčí masky. „Nemáš takovou moc!“ pokračoval neurvale, „můžeš lidi podplatit nebo zastrašit, ale to z tebe nedělá boha.“

Paní severu trhla pákou a stroj se zastavil. Náhle bylo ticho, jen sotva znatelné vzlyky tlumené koženým roubíkem se daly vnímat na prahu slyšitelnosti. Dáma v řemenech sykla rozkoší a pak jen velmi zvolna nechala svaly stažené slastí postupně uvolňovat až k netečnosti.

„Dobrá tedy,“ pronesl velmistr, „zahrajeme si hru. Dám vám pocítit svoji moc a vy se stanete loutkami. Pak uvěříš, že jsem pánem nad životem a smrtí. A pak...“

Cítil, jak se mu vzdorné srdce zmítá v hrudi, jako by chtělo prorazit ven. Tohle by mohla být odpověď na všechno!

„Pak poznáte, co doopravdy znamená touha sloužit.“

KAPITOLA

DRUHÁ

Den musel být něčím výjimečný, i když příčinu zatím Mojmír Mráz odhalit nedokázal. Něco bylo každopádně v nepořádku, protože se blížili k branám Brna a slunce svítilo na čisté obloze, vzduch byl vlhý a proteplený babím létem a podle všeho se nechystala žádná plískanice ani náhlá sněhová vánice, nejspíš ani malá nepříjemná přehánka. Bylo svěží říjnové odpoledne a kopyta koní pravidelně tlumeně klapala po udusané hliněné cestě, která nebyla ani prašná a kamenitá, ani mlaskavě rozbahněná.

„Je hezky,“ prohlásil mladý Kristián Strachovský, jako by mu četl myšlenky.

Projížděli úrodným údolím od Velatic k Měnínské bráně, a kam oko dohlédlo, se táhla zelinářská políčka a sady s ovocnými stromy a dále na svazích také vinice, někde už sklizené, někde se sklízí v plném proudu. Pohled na dělníky s koši a nůšemi procházející po stráních zalitých měkkým sluncem mezi řadami révy dodával výjevu na malebnosti.

Mojmírovi neuniklo, s jakým zaujetím sledují práce na viničích zejména jeho zbrojnoši a zkušeným zrakem hodnotí kvalitu letošní úrody.

„Vypadá to na dobrou sklizeň,“ poznamenal Olota spokojeně.

„Nepršelo tolik, hrozny budou menší, ale bude jich dost,“ odvětil další z mužů Mojmírova doprovodu. I jiní přidali své

názory, téma vinobraní bylo každému z nich blízké a neváhali se podělit o své úvahy.

Pijákům vína nastává zlatý čas. Ve městě platilo nařízení, že od ukončení sklizně až do Velikonoc musí být v hospodách nalévána pouze vína místních vinařů, a je-li sklizeň dobrá, každý šenkýř se bude snažit zavčas zbavit zásob cizích vín, třebaš pod cenou. Jestli z hlediska družiny soudního zmocněnce existovala nějaká ideální doba pro návrat do města a vyplacení žoldu, bylo to právě teď.

Sám Mojmir to tak podle všeho necítil, a jak se blížili k městu, stále víc dával najevo mrzutost, přestože Kristián byl přesvědčený, že i on musí po dlouhém cestování posledních týdnů ocenit vyhlídku na čas strávený v klidu domova.

Začínalo období, kdy zemský soud zasedal v Brně, v této chvíli však měli písaři a úředníci dost starostí se všemi formalitami, které každoroční stěhování z Olomouce a zpět obnášelo, pak teprve přijde čas na přijímání nových půhonů a na nějakou skutečnou agendu dojde až kdoví kdy. To dávalo šanci na pár klidných dní spojených například s trochou rybaření, pomyslel si Kristián, když přejížděli další z chatrných dřevěných mostů. V těchto místech krajinu protínalo několik slepých ramen Svítavy a o kus dál vedl Svítavský náhon, který přiváděl vodu k soustavě mlýnů dál na jihu. Zdejší bažinatá údolí tudíž skýtala nepřeborné množství míst, kde se dali chytat pstruzi, okouni či sumci, sbírat raci nebo škeble, zkrátka cokoli vám přinášelo uspokojení a mohlo současně zajímavě obohatit jídelníček. Kristián měl rád jemné maso všech těch drobných stvoření, jimiž Stvořitel ve své štědrosti zaplavil zemi, a rád objevoval nové způsoby jejich kuchyňské úpravy. Jeho pán ovšem jako bývalý válečník kladl v jídle důraz především na kvantitu a dostupnost, jeho představa ideálního labužnického zážitku byla zabořit nůž do pořádně propečené hovězí kýty, a když byla trochu tužší, nevadí, aspoň čelisti nevyjdou ze cviku.

Jelikož pan Mojmír neměl manželku, byl to právě Kristián jakožto jeho páže, kdo zodpovídal za to, že jídlo bude připraveno podle přání pana rytíře – a Kristiánovy neustálé pokusy propašovat do jídelníčku třeba vrabčí polévku, nakládané hříbky nebo rosol z jesetera zatím nenašly moc pochopení. Ale nevzdával se.

Snad teď, když je čeká pár týdnů v Mojmírově domě ve městě, bude příležitost trochu jeho obzory rozšířit.

„Augustus Bonfin ve svých spisech označuje Brno za nej přednější mezi moravskými městy,“ nadhodil. „Město o dvojím valu v lůně úrodného kraje a s nádhernými budovami, z nichž vyzáruje bohatství jeho obyvatel.“

„Vsadím se, že to napsal jen proto, aby namíchl olomouckého biskupa,“ odvětil Mojmír.

„Hartmann Schedel píše, že český a německý živel se v tomto předním městě moravském snoubí v majestátním...“

„Leda tak majestátním chaosu,“ zavrčel Mojmír Mráz. „Tohle město je jako kotel, kde se míchají všechny nesmysly, které kdy svět nosil, a nikdo nikdy neví, co z toho vzejde.“

„No, možná že...“ začal Kristián, ale Mojmír ještě neskončil.

„Kdysi aspoň měl člověk nějakou jistotu, když tam vkročil – na západě čeští kališníci, na východě němečtí katolíci, na severu Románi ze všech koutů, kteří se starají o sebe, a na jihu Židi. Vešel jsi správnou bránou a vědělš, na čem jsi. Ale dneska? Díky kompak tům a míru se sem stahují sektáři všelijakých vyznání, které by v jejich domovině obratem upálili jako heretiky, včetně valdenských, falckých habánů a ví Bůh, koho všeho. Kdekdo dnes proklíná papeže německy stejně svižně jako česky. A naopak, od dob Jana Kapistrána a těch jeho nabubřelých představení plných zjevení a zpovykaných davů, jimž říkal kázání, se půlka českých zbohatlíků hrdě hlásí ke katolictví a na víru otců zvysoka kašlou.“

„Má to svoje výhody,“ ozval se Boreš, velitel stráže. Znal svého pána dost dlouho na to, aby uměl odhadnout, kdy je jeho mrzutost opravdová a nevyplatí se mu odporovat, a kdy je pro

něj přátelská hádka tím pravým rozptýlením. „Říká se, že nejlepší obranou Brna nejsou pevné hradby, ale to, že žádnéj velitel vlastně neví, kdo za nimi je jeho spojenec a kdo nepřítel.“

Kristián se v sedle obrátil a s trochou hořkosti se zadíval zpátky ke kopcům na východě, kde byla vidět silueta Zábrdovského kláštera svaté Kunhuty. Hlavní budova byla nově vystavěná, ale věž staré kaple zůstávala dosud zpustošená a spálená, ještě z dob útoku husitských tlup, a za celý ten čas se nenašel nikdo, kdo by ji strhl a znovu postavil.

„Před hradbami to ovšem neplatí,“ poznamenal, „tam se plení bez ohledu na spojenectví.“

„Jeptišky jsou na tom ještě dobře,“ opáčil Boreš. „To klášter kartuziánů v Králově Poli vypálili nejdřív husiti za to, že jsou moc katoličtí, a jen co ho trochu opravili, tak ho zničil Matyáš, že prý byli moc na straně krále Jiřího. Teď ho zas dávají dohromady a čert ví, co přijde dál...“

„Je to paradox naší doby,“ povzdechl si Mojmír. „Vyznavači kalicha bojovali za omezení nesmyslných odpustků a snad i něčeho dosáhli, aby pak přišel čas, kdy se prodává nejvíce odpustků v historii – protože se z něčeho musí zaplatit škody, které napáchali šílení táborité.“

„Říkám si,“ zapojil se Olota, „že mniši by měli hlavně pěstovat víno, vařit pivo a tak. Tenhle druh zbožnosti přece nikoho nepopouzí. Ne jako kamenný věže s tím nebo oním špatným znakem a mešní kalichy a monstrance ze zlata a všechny ty poklady na oslavu té správné víry... Tahle zbožnost,“ kývl k vinici zalité sluncem, „ta se mi líbí víc.“

„Pravda, bratře,“ zachechtal se Boreš, „kdo kdy slyšel o křížové výpravě proti sklepům plným vína?“

„Kdyby místo babylónské věže postavili palírnu, možná by se Bůh dál usmíval na svůj svět. Dokážu pochopit, když někdo ničí symboly svých nepřátel, ale vypálit vinici, to je přece svato krádež pro každého.“

„Když se jednou dáš do služeb ničení,“ přerušil Olotovy úvahy Mojmir, „nezastavíš se před vypálením čehokoliv a žádné symboly ani ideje ti cestu neukážou. Zažil jsem příliš mnoho válek, než abych ještě věřil ve válku spravedlivou.“

Chvilí jeli dál mlčky a slunné stráně kolem jako by nabíraly na melancholii.

V Měnínské bráně bylo rušno. Severní část portálu se zrovna přestavovala, na kamenných sloupech pracovali zedníci, stloukali lešení a skládali nalámaný kámen a další materiál na hromady. Zbylým prostorem mezi mohutnými věžemi projížděly vozy kupců a formanů z okolí, celníci kontrolovali zboží a hádali se o poplatky, ale když viděli příjezd rytíře s ozbrojenou družinou, honem udělali místo. S cinkáním podkov projeli krátký úsek, kde byla položena dlažba z říčních kamenů, oddělili se od proudu vozů mířících na Horní tržiště a vydali se na sever ulicí mezi hradbami a zdí minoritského kláštera.

Zde byl klid. Za nízkou zdí se táhl hřbitov u kostela dvou Janů, zeď byla lemována jabloněmi, v jejichž korunách posedávali kosi, cvrlikali jen tak tiše, aby se to hodilo k tomuto pietnímu místu, a sem tam d'obli do nějakého zapomenutého nahnílého plodu. Několik mnichů procházelo pod stromy a pozvolnými pohyby shrabovalo listí, od klášterní budovy sem vzdáleně doléhaly hlasy sboru, který nacvičoval nějaký chorál. Všechny ty tiché, nevtrhavé zvuky – šustění listí, vzdálený zpěv, hlasy ptáků a údery kopyt na hliněné cestě – se slévaly do jedné harmonie a vůně kouře ze spáleného listí, jež doutnalo na nedaleké hromadě, jako by ten okamžik dotvářela.

Kristián si připadal, jako by byl jedním z černých ptáků v korunách. Jenom se díval a cítil, že nerozumí mnoha věcem, které se kolem něj dějí, ale člověk vlastně ani nepotřeboval rozumět všem příčinám a následkům, aby si mohl vychutnat drobné radosti života.

Minuli žebračka se znetvořenou tváří na rohu ulice, který ani nepozvedl hlavu, jen tiše čekal, zda se někdo z procházejících

ustrne a hodí mu něco ze zbytků svého dostatku. Jako by chtěl Kristiánovi svojí přítomností připomenout pomíjivost všech drobných radostí světa a to, že každou je třeba vychutnávat, dokud trvá.

Přijeli k místu zvanému Bránka, kde kdysi bývala stará brána. Nyní byla zazděná a zbýval z ní jen malý zamřížovaný oblouk. Tím vytékal ven potok zvaný Žabí, Grottenbach, který přiváděl vodu z vrchu Cimply do středu města. Za dřevěnou lávkou sídlily městské stáje, tam Mojmírovi muži sesedli a předali koně ze soudních stájí pacholkům. V sedle zůstali jen Mojmír s Kristiánem.

Vydali se po Koblišné a postupně nechali za sebou nuzné a bezútěšné domky zdejších chudáků, objevily se honosnější krámy ševců a obchodníků s vínem, měli elegantní šlechtická sídla, která nešetřila prostorem, a ruch města je znovu obklopil.

Nakonec projeli kolem dvou zlatnických krámů a mezi stánky nejlepších řezníků a pekařů, které lemovaly vjezd na Dolní tržiště. Blížila se doba podzimních výročních trhů, které se konaly po dva týdny od svatého Havla, osm dní předtím byly cesty osvobozeny od mýta, takže už nyní se tu začínali scházet kupci z různých koutů světa.

Kristián se cítil čím dál nepatřícněji, když projížděl krokem mezi davem lidí, který zbrojnoši rozráželi, ale bylo mu jasné, že na tohle si bude muset zvykat. Za pár dní mu bude čtrnáct a jeho pážecí služba skončí, nyní, pokud jej pán uzná za způsobilého, stane se jeho panošem. Pokud ne, nezbude mu než vrátit se do otcova domu a udělat kariéru v obchodu, v církvi nebo... vlastně o tom zatím moc nepřemýšlel. Pomáhal panu Mojmírovi v jeho poslání hledače pravdy, dá-li se to označit tak vzletně – přestože mnoho lidí, i soudců koneckonců, je dosud přesvědčeno, že úkolem soudu není nalezení pravdy pomocí logického úsudku a kladení správných otázek, nýbrž jen poskytnutí prostoru k tomu, aby se mohla projevit boží vůle.

Porozumět boží vůli není snadné, to Kristián věděl. Je možné, že spravedlnost, jak ji chápou lidé, nemusí být vždy v souladu s božím záměrem? Možná že potrestání viníka a osvobození spravedlivého může v budoucnu paradoxně způsobit mnohem větší zlo – a vševědoucí Bůh před tím nesmí zavřít oči. Jenže lidé vševědoucí nejsou a nepřisluší jim pyšně se domnívat, že dokážou nalézt vyšší spravedlnost; jediné, co mají, je zákon, a i ten je někdy zatraceně těžké prosadit.

Člověk dostal od Boha schopnost logického usuzování, a logika, jak jej Mojmír vždycky poučoval, je pevná a neměnná, je to snad jediná součást božského vnuknutí daného člověku, které žádný heretik nikdy nezpochybní, které nelze nijak překroutit nebo vyložit. Tautologie zůstane tautologií bez ohledu na to, na čem se usnese příští církevní koncil. Můžeme objevit nové principy, jako je čtvrtá figura aristotelského sylogismu, již sám Aristotelés nikdy neužíval, ale tím nijak nenarušíme platnost prvních tří. Pravda může být odhalena, a nemusí být zjevena, to je hluboké tajemství prastarého umění logiky, které vyvolené, k nimž se Kristián poněkud neskromně sám počítal, nepřestává fascinovat.

Nechtěl by se toho vzdát. Neměl však žádné indicie, zda je s ním jeho pán spokojený natolik, aby mu tuto šanci dal – a v jeho současném rozpoložení se neodvažoval na to zavést řeč.

Projeli tržištěm a zastavili před řadou honosných domů na jeho západní straně. Zde sídlili ti nejzámožnější občané města a stál tu také Královský dům, který tradičně užíval panovník, když zavítal do města. Jiří z Poděbrad v něm kdysi často setrval, mnohem raději než na starém Brněnském hradu, který už byl dnes spíše kryptou a místem připomínek slavných předků než stavbou určenou k bydlení, v jeho studených zchátralých zdech se podle všeho moc pohodlně ubytovat nedalo. Novější hrad Špilberk byl zase především vojenskou pevností a stál příliš stranou města. Navíc mezi hradem a městem nevládly nikdy

moc vřelé vztahy, a když se před dvaceti lety Brno postavilo na stranu Matyáše Korvína, zatímco Špilberk zůstal věrný Viktorínovi z Poděbrad, synovi krále Jiřího, došlo i na otevřené střetnutí. Vzpomínky na dlouhé obléhání přetrvaly i dávno poté, co Viktorín s Matyášem uzavřeli spojení, a hrad nyní zůstal spíše odříznutým, nehostinným místem s malou vojenskou posádkou a nenabízel nic, co by lákalo urozené návštěvníky.

To královský dům byl zajímavějším cílem přímo v centru města a rádi ho k návštěvám využívali nejrozumnější urození hosté s královským pověřením. Jen sám král Matyáš zde nikdy nebyl, zůstal v Uhrách a nezdálo se, že by své moravské državy, tak těžce vydobyté, hodlal někdy v blízké době navštívit.

O pár domů dál stálo usedlejší a méně zdobené sídlo rychtáře. Tam zastavili.

„Půjdu teď vyřídit něco společenských formalit,“ oznámil Mojmír Mráz. „Vy se běžte hlásit u hejtmána, Boreš má potřebné doklady k vyplacení žoldu. Nocleh si zařídte ve zbrojnici. A nechci se doslechnout o žádných stížnostech.“

Muži se špatně skrývaným nadšením vyrazili širokou ulicí k radnici. Všem bylo jasné, že hlídky na dnešní noc jsou dávno sestavené a nehrozí, že by jim snad někdo naložil nějaké povinnosti. Večer mohou strávit podle libosti a rozhodně toho hodlali využít.

Mojmír se ztěžka svezl z koně a předal uzdu Kristiánovi.

„Ty jeď do mého domu a řekni Jakubovi o našem příjezdu. Ať nachystají nějakou večeři a pořádně zatopí, chci, aby tam bylo aspoň trochu vlídno, až přijdu.“

„Jistě, pane. Mám něco uvařit? Třeba...“

„Však ona to Anna zvládne. Zvykej si na to, že tvým úkolem je nyní rozkazovat a zařídit, aby tě poslouchali.“

„Ale já...“

„To je rozkaz!“

Kristián neochotně přisvědčil, opět jako už tolikrát předtím přiveden do rozpaků tím, jak mu jeho pán dokáže číst myšlenky,

i ve chvílích, kdy to vypadá, že mu nevěnuje nejmenší pozornost.

Mojmír prošel otevřenou bránou do průjezdu a odtud po krátkém schodišti do přijímací síně rychtářovy kanceláře. Hned se u něj objevil sluha, aby mu pomohl sundat těžký plášť, a vzápětí mladý písař, který ho bez čekání uvedl do hlavní úřadovny. Z toho Mojmír usoudil, že agenda dnes není tak náročná jako v jiných dnech, kdy na svá slyšení často čekali i významní měšťané dlouho do večera.

Rychtář Bertold Waldberg seděl za stolem na vyvýšeném stupínku, odkud mohl shlížet na své návštěvníky, obklopen písaři a veliteli biřiců i aureolou úřední nedotknutelnosti. Nyní však měl po boku jen jednoho starého archiváře, který třídil listiny a kontroloval, zda inkoust už správně zaschl. Když se Mojmír přiblížil po naleštěné mramorové podlaze, v níž se zrcadlily žebrované sloupy podpírající klenutý strop, rychtář rychle se stoupil a vyšel mu v ústřety.

„Vítám tě zpátky, příteli,“ volal zvučně už z dálky s napřaženou pravicí.

Byl to čilý, rozhodný muž, spíše šlachovitý než robustní, s dlouhou tmavě zrzavou bradkou, kterou se jeho lazebník usilovně snažil zastříhovat do špičky, ale moc se to nedařilo, stále se mu neposlušně kroutila. Měl tmavé, těkavé oči, které jako by se nedokázaly zaměřit na jeden cíl, zdálo se, že neustále hledají něco, co by jim mohlo uniknout. Nepatřily muži, který by se dokázal soustředit plnou vůlí na jeden problém, a tak mu někdy dělalo potíže proniknout k podstatě, ale zároveň ho bylo velmi nesnadné oklamat.

Potrásli si rukama a přešli k vyřezávaným křeslům postaveným po straně místnosti, kde se mohli posadit a promluvit si přímo z očí do očí.

„Slyšel jsem, že jsi měl co dělat s přízraky,“ nadhodil rychtář zvesela.

Mojmír mávl rukou. „Byl to vlastně banální případ,“ odvětil. „Pár loupežníků v maskách děsilo vesničany.“ Nechtělo se mu rozebírat žádné detaily a Bertold se naštěstí nevyptával.

„Takže hádám trocha odpočinku přijde vhod.“

Mojmír mu oplatil úsměv, který mohl a nemusel skrývat skutečné hnutí mysli.

„To znělo, jako kdybys pro mě něco měl. Nějaký problém, se kterým si městská správa nedokáže poradit?“

„Ne, ne, nic takového. Zemská soudní moc může zůstat bez obav.“

Sluha přinesl džbán vína a dva cínové poháry s cizelovaným městským znakem. Bertold se chopil džbánu, nalil a připili si jako přátelé.

Byla pravda, že městské a zemské úřady měly vlastní pole působnosti a vždy, když docházelo ke střetům jejich pravomocí, třeba při řešení přestupků příslušníků šlechty proti městskému právu, zavánělo to problémy. To bylo ovšem na denním pořádku. Přestože rada už dávno prosadila zákaz prodeje městských pozemků do stavovských rukou, mnoho měšťanů společně s tím, jak rostlo jejich bohatství, cítilo potřebu pořídit si titul a erb, když ne za peníze, tak vhodným sňatkem, a zapomenout na svůj původ. Lidé zapomínají rádi, ale město, to mívá mnohem lepší paměť. Není snadné přestat být tím, čím jste, ať se sebevíc snažíte, a touha po něčem takovém obvykle nevede k ničemu jinému než k potížím.

„Netvrď mi, že soudný den už máme za humny,“ zasmál se Mojmír, „protože jinak mě nenapadá, jak by zrovna za těmihle hradbami mohl nastat klid. Žádné rozbroje cechů proti klášterním dílnám s královským osvobozením od daní? Žádné vypálené sklady kvůli pašování? To nemáš ani pokoutního vaříče piva, kterého pacholci konkurence utopili v jeho vlastní kádi?“

„Už pár týdnů ne,“ odvětil rychtář. „Budeš se divit, ale jediné, co tu mám, je cizoložná žena, kterou uškrtil brusič skla, a městský sládek zabitý při rvačce svým švagrem. Tohle by

mohlo zajímat snad církev, protože při tom připravili o hlavu sochu Panenky Marie. No a pak je tu rozkradený kámen na opravu radnice, mistr Pilgram soptí den co den a vyhrožuje, že jestli to tak půjde dál, všeho nechá, sebere se a odjede do Vídně, tam že ho ocení. Pro mě za mě..." Bertold bezděky ztišil hlas, jako by ho snad slavný stavitel mohl zaslechnout, „ty jeho basreliéfy ďáblíků a věžičky tam i onde mě nikdy nebraly.“

„Na hledání ztraceného kamení a pomstu ničitelům soch máš jistě schopných lidí dost,“ opáčil Mojmír.

Převalil na jazyku doušek vína. Nebylo špatné, ale až moc silné pro hrdlo vyprahlé dlouhou jízdou, potřeboval by je spláchnout trochou vody.

„Popravdě řečeno,“ promluvil s náhlou vážností rychtář, „také mám v poslední době pocit, jako by to všechno..." Odmlčel se a lehce si povzdechl, snad sám nevěděl, co chce vlastně říct. „Tohle město je trochu jako zvíře. Jako kuň, když ho osedláš a on tě poslouchá na slovo, ale ty stejně cítíš, že něco není, jak má být. Jako byste oba věděli, že nepotrvá dlouho a klopýtne. A bude z toho pořádný pád.“

Mojmír mlčky otáčel pohárem v prstech.

„Člověk někdy přisuzuje vlastní osobě zbytečnou důležitost. Sám si musím občas připomínat, že svět se bude otáčet dál, i když já v něm nebudu.“

Rychtář na něj chvíli hleděl, potom se hlučně zasmál a obrátil do sebe půlku poháru.

„Mám pocit, příteli, že na nás oba doléhá jakási divná melancholie. To bude tím počasím, po ránu bývají mlhy, ale večery jako tenhle ti připomenou, jak slunce dovede svítit, než úplně zestárne a vytratí se. S tím taky nic nenaděláme, tak proč se soužit, že?“

„V tom asi spočívá ona blaženost pokory, o níž nás církev učí,“ pravil Mojmír.

„To jistě. Všechny ty velkolepé chrámy, které mají připomínat nám obyčejným smrtelníkům, jak jsme malí proti boží velikosti, ohromné klenby, pod kterými můžeš pokleknout a nechat se ohromit vši tou nádherou... Pořád rostou další. Teď staví nový klášter ti blázniví františkáni od svatého Bernardina. A samozřejmě, minorité od dvou Janů se nemohou nechat zahanbit a přestavují věž. A svatý Jakub, to je kapitola sama pro sebe, což ostatně víš, vždyť tvůj dům je nedaleko. To snad ani není chrám, ale staveniště. Dvacet let přestavovali presbytář, a sotva ho dokončí, hned začnou přistavovat novou mariánskou kapli. Jeden by mýsl, že už by si ctná abatýše oslavanská mohla dát pokoj.“

Mojmír pokýval hlavou. „Řekl bych, že sestry cisterciáčky jsou v tom nevinně. Pokud vím, smlouva mezi klášterem a farností přesně udává, kolik peněz je třeba ročně vybrat na stavební dotace. A mají-li farníci pravidelně přispívat...“

„Jistě, chápu,“ přerušil jej rychtář bodře, „je třeba, aby stavba nikdy nebyla hotová. Jenže podle toho, co jsem slyšel, rozpočet chrámu to spíš vysává, než aby to lákalo další donátory. Prý potají rozprodávají mnohé sochy a deskové obrazy soukromým sběratelům. Kdejaký řezník si za své příspěvky zdobí dům uměleckými kousky, na které předtím mohli popatřit jen vyvolení v nejsvětějších chodbách kláštera. Hlavně že se mohou předhánět před ostatními řády, kdo postaví vyšší lešení.“

V hlase rychtáře Bertolda zaznělo rozhořčení, patrně především nad tím, že někdo dává na odiv bohatství, které nemá. To je prohřešek, jenž se v určitých kruzích neodpouští.

Mojmír Mráz připil na město a jeho krásu, ať už ji zdobí díla stavěná z jakýchkoli pohnutek – ty budou ostatně za pár století vyčpělé a nikoho zajímat nebudou, zato kamenné stavby tu budou dál, jako němí svědkové lidské pošetlosti. Anebo, dodal si pro sebe shovívavě, touhy po tom oslavit Stvořitele a okusit něco z božské nesmrtelnosti.

KAPITOLA

TŘETÍ

Když Mojmír odcházel z rychtářova domu, přemítal, co se mu vlastně Bertold Waldberg snažil říct. Bylo tu něco, co ho znepokojilo, ale co z nějakého důvodu nechtěl pojmenovat přímo. Pokud tomu tak je a nebylo to všechno jen nevinné prázdné tlačání, měl dojem, že se to brzy dozví.

Vykročil do ruchu Dolního tržiště a chvíli sledoval shon lidí mezi stánky. Měšťané v drahých oděvech i nuzáci, lidé v plném chvatu i povaleči, všichni se tu mísili, potkávali očima, vráželi do sebe a každý byl vlastně sám, neohlížel se na nikoho a šel si za svým –, a přesto tvořil součást celého toho barevného mumraje, jednu podstatnou jednotku, bez které by nic z toho nebylo stejné.

Z davu se oddělila černobílá postava dominikánského mnicha. Šel klidně, lehce shrbeně a koukal se do země, přesto se zastavil přímo před Mojmírem, o nějž dosud nezavadil pohledem, a z jeho úst tiše splynula slova: „Pane ze Žezlic.“

„Ano?“

„Následuj páva.“

Mnichův hlas byl právě tak tichý, aby dolehl k Mojmírovým uším, přesto si byl jistý, že rozuměl správně, i když slova byla tak podivná. Mnich na víc nečekal a odvrátil se, bílá postava zmizela za černým pláštěm s kápí a po pár krocích se rozplynula v davu.

Mojmír se musel pousmát. Takže i ctihodný Anselm, převor dominikánského kláštera od svatého Michala, má pocit, že je třeba věnovat čemusi pozornost, ale nehodlá se v tom angažovat osobně. Tohle mu bylo podobné, ačkoliv zvolená forma byla možná až příliš teatrální.

Rozhlédl se, zda někde nespátří páva, kterého by bylo možno následovat. Neviděl však nic, kromě dámy s extravagantním perlovým čepcem, která proplouvala mezi stánky s pečivem a dva sluhové jí přidržovali lem šatů, aby si ho neurousala v blátě. Chvilí to zvažoval, ale dospěl k závěru, že tak přímočará ta hádanka přece jen nebude.

Vydal se tedy k severnímu cípu tržiště, kráčel zvolna, aby se trásl strnulost údů po celodenní jízdě a také rozehnal čerstvým vzduchem v plicích účinky těžkého rychtářova vína. Díval se na město nezaujatýma očima, jako cizinec, přejížděl zrakem dřevěné štíty domů, zdobená okna, někde i s klenutými arkádami po vzoru italské módy, kterou sem stavitelé v poslední době zanášeli, kamenná průčelí šlechtických domů dýchající starobylostí a křiklavá domovní znamení krámů, veřejných lázní, hospod. Na vše pak shlížela přísně se tyčící střecha kostela svatého Mikuláše.

Mojmíra napadlo, že tento kostel rychtář nezahrnul do svého zehraní o neustálém stavebním zápalu duchovních vůdců. Nebylo divu, svatý Mikuláš se nikdy příliš netlačil do popředí. Od počátku sloužil hlavně cizincům, Francouzům a Valonům, kteří se usadili v okolí, konaly se tu bohoslužby v románském jazyce a hlavním účelem chrámu jako by bylo dohlížet na pořádek. Kostel stál na samém konci tržiště, z jižní strany se k němu přimykala budova celníků s městskými váhami, u severní zdi pak měla místo strážnice se stálou posádkou.

Ne že by to mělo valný význam. Kout na severu byl nejen plný cizinců, ale nacházelo se tu také mnoho sídel příslušníků nižší šlechty, kteří si s přílišnou úctou k pořádku a klidu hlavu

nelámali a rádi využívali hojné nabídky místních krčem, taberen a vináren, o které zvláště ve Veselé ulici, jež dala jméno celé čtvrti, nebyla nouze.

Mojmířův dům se nacházel až o něco dál v klidnější části čtvrti, kde domy nestály přilepené jeden na druhém a ke každému náležel aspoň malý kousek dvora či zahrady, pár stromů a plot, aby si sousedé nehleděli přímo do oken. Byly to staré, poctivé domy z dob, kdy se město teprve rozrůstalo a charakter přicházejících lidí utvářel jeho podobu, a nikoli naopak.

Mojmír procházel kolem otevřené brány pozemku Hynka Almira ze Staříče, který s jeho pozemkem sousedil. Nic se tu nezměnilo. Možná že tohle byl pravý důvod jeho chmurné nálady, vědomí, že přestože tu nebyl tři měsíce, vrací se do úplně stejného místa, v přesně tom stavu, v jakém ho opustil.

Sluha Hynka Almira opět zametal příjezdovou cestu a upravoval kameny, které ji lemovaly. Jeho pán přísně vyžadoval, aby cesta byla čistá a uhrabaná za každého počasí – i když po ní už dávno nejel.

Starý sluha narovnal shrbená záda a pozdravil úklonou procházejícího Mojmíra.

Chtěl jej minout beze slova, ale přesto se zastavil a slyšel se, jak říká:

„Pan Hynek je doma?“

„Ne, pane,“ dostalo se mu odpovědi, „náš pán je dosud na cestách.“

Mojmír na to neřekl nic a sluha se vrátil k práci, pomalu, souřavně, jako by měl všechen čas světa.

Mojmířův dům stál s průčelím do ulice a žádnou příjezdovou cestu neměl, ale i kdyby, určitě by ji nikdo neuhrabával. V domě žili za Mojmířovy nepřítomnosti jen dva lidé, sluha Jakub a jeho žena Anna, oba v letech a bezdětní, starali se o dům a byli už tak trochu jeho součástí. Na malém pozemku živili několik slepic a koz, opečovávali pár záhonků se zeleninou

a jednou za čas oprášili staré kusy nábytku v opuštěných pokojích.

Když byl jejich pán opět na nějaký čas zpátky, skončilo jim poklidné období a budou muset zase vzít za práci, což patrně znamená najmout někoho na výpomoc, aspoň do kuchyně.

To věděl i Kristián, když se o hodinu dříve objevil s koňmi u brány a musel strávit hezkou chvíli bušením, než se konečně Jakub objevil, zamračený a s vidlemi v ruce, jako by očekával spíše vpád lupičů než něco tak nepravděpodobného jako návštěvu.

„Přej Bůh štěstí tomu domu,“ pozdravil Kristián zvesela, ale nedočkal se ničeho lepšího než nesrozumitelného zamumlání.

Chápal, že oba starí manželé se s lidmi příliš nestýkají, třebaže žijí v tak velkém městě. Kdo ví, zda za poslední měsíc vůbec vyšli z domu, snad kromě nedělních bohoslužeb. Bylo tedy přirozené, že poněkud odvykli mluvení. Vypadali jako nástroje, které dlouho nikdo nepotřeboval, zaprášené a pokryté rzí, ale stále připravené, stačilo jen připomenout jim, co se od nich očekává.

Dal jim tedy čas, aby se trochu vzpamatovali, pomohl Jakubovi odvést koně do stáje a vyhrbelcovat je a teprve potom otevřel otázku večere.

„Pán si přeje něco chutného,“ oznámil jim. „Třeba omáčku ze škeblí a kuře.“ Cítil, že jedná zcela v souladu s Mojmírovými pokyny – ne že by se vyjádřil tak konkrétně, co se večerního menu týkalo, ale řekl přece jasně, že Kristián se má učit rozkázovat a dbát na to, aby jeho pokyny byly plněny.

„Kuře můžu zaříznout,“ prohlásila hospodyně po chvíli úvah. „Ale škeble nemám. To by je někdo musel koupit.“

„Ano, někdo je bude muset koupit,“ souhlasil Kristián.

„No jo,“ přitakal Jakub, „to bude.“

Budu na tom rozkazování muset ještě zapracovat, říkal si Kristián, když kráčel k Rybímu trhu. Vzal to Panenskou uličkou

kolem hradeb, aby se vyhnul ruchu hlavní ulice – a hlavně aby se vyhnul setkání s Mojmírem Mrázem, kdyby už se tudy vracel. Chvilí si pohrával s myšlenkou, že stejně dobře může nacytat pár škeblí v potoce, stačilo by proklouznout Veselou bránou a hned za hradbami se nachází mokřad, kterým protéká několik čistých potůčků, ale nakonec ten nápad zavrhl. Na to není čas. Bude muset jako velký pán zamířit na trh, prohrabat se zbytky z nabídky místních rybářů a vzít zavděk bůhvíjak čerstvými škeblami a ještě dělat vše, co dovede, aby za ně usmlouval aspoň trochu rozumnou cenu. Být pán někdy zřejmě znamená nahrazovat zábavu povinnostmi, což je přesný opak toho, co by jeden čekal.

Neužívaná cesta se v těchto místech skoro ztrácela, procházel po ušlapané hlíně dolů ze svahu zarostlého vysokou trávou kolem opuštěné kamenické dílny. Dál měli domky různé drobné řemeslníky a půlka jich byla dosud poškozená ohněm. V tomto případě nešlo o útok plenitelů, ale o požár, který tu před dvěma lety řádl – výsledek byl ovšem podobný, mnoho domků bylo opuštěných, zbývaly z nich jen trosky a nenašel se nikdo, kdo by je opravil.

Chtěl seběhnout dolů ze zarostlé stráně a protáhnout se k Rybímu trhu úzkým průchodem kolem vysoké zdi ohraničující dvorec urozeného rodu Alramů, ale zarazil se. Zhlédl dole ve stínu nějaké postavy a současně s tím uslyšel hlasy, které jej přimrazily na místě – nedokázal by to popsat, ale stačilo pár šťekavých, tlumených slov, aby z nich vycítil, že silue ty tam dole nejsou jen nevinné pobudové nebo kramáři, kteří si zkracují cestu jako on. Nerozuměl sice, co říkají, ale jejich hlasy zněly zlověstně.

„Hej, ty,“ ozvalo se zasyknutí, „schovej se, nebo tě uvidí.“

Z křoví po jeho pravé ruce vyhlížela tvář chlapce asi stejně starého jako Kristián a v očích měla naléhavost. Příliš neváhal a stáhl se mezi dva trnité keře, ani ne tak na radu neznámého